

A9-0227/2023

3.7.2023

MIETINTÖ

Uzbekistanista
(2022/2195(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Ilhan Kyuchyuk

Työjärjestyksen 57 artiklan mukaisesti yhteistyöhön osallistuvan valiokunnan valmistelija:
Roman Haider, kansainvälisen kaupan valiokunta

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	22
KANSAINVÄLISEN KAUPAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO	23
TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	28
LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA	29

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Uzbekistanista (2022/2195(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon 15. toukokuuta 2019 annetun komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen tiedonannon ”EU ja Keski-Aasia: uusia mahdollisuuksia kumppanuuden vahvistamiseen” (JOIN(2019)0009),
- ottaa huomioon 17. kesäkuuta 2019 annetut neuvoston päätelmät uudesta Keski-Aasian strategiasta,
- ottaa huomioon 19. syyskuuta 2018 annetun komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen tiedonannon ”Euroopan ja Aasian yhteydet – EU:n strategian perusta” (JOIN(2018)0031),
- ottaa huomioon 24. tammikuuta 2011 tehdyn Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan välisen energia-alan yhteistyötä koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan, joka uusittiin helmikuussa 2017,
- ottaa huomioon 28. marraskuuta 2019 allekirjoitetun Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston yhteisen ohjelman ”Keski-Aasian oikeusvaltio-ohjelma” (2020–2023),
- ottaa huomioon 1. joulukuuta 2021 annetun komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen tiedonannon ”Global Gateway” (JOIN(2021)0030),
- ottaa huomioon tulokset Samarkandissa 17. marraskuuta 2022 pidetystä EU:n ja Keski-Aasian ulkoministerien 18. kokouksesta, jossa keskityttiin ratkaisujen löytämiseen yhteisiin haasteisiin,
- ottaa huomioon Astanassa 27. lokakuuta 2022 pidetyn ensimmäisen alueellisen korkean tason kokouksen jälkeen annetun Keski-Aasian valtionpäämiesten ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan yhteisen lehdistötiedotteen,
- ottaa huomioon Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) tiedottajan 4. heinäkuuta 2022 antaman julkilausuman Uzbekistanin viimeaikaisista tapahtumista,
- ottaa huomioon Uzbekistanin tasavallan presidentin Shavkat Mirziyoyevin ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin 28. lokakuuta 2022 antaman yhteisen lehdistötiedotteen,
- ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Uzbekistanin tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kumppanuuden perustamisesta¹,

¹ [EYVL L 229, 31.8.1999, s. 3.](#)

- ottaa huomioon 29. maaliskuuta 2022 pidetyn EU:n ja Uzbekistanin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen oikeus- ja sisäasioita, ihmisoikeuksia ja niihin liittyviä kysymyksiä käsittelevän alakomitean 18. kokouksen,
- ottaa huomioon YK:n ihmisoikeusvaltuutetun Taškentissa 15. maaliskuuta 2023 antaman julkilausuman,
- ottaa huomioon YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean 1. maaliskuuta 2022 antamat loppupäätelmät Uzbekistanin kuudennesta määräaikaisraportista, YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia käsittelevän komitean helmikuussa 2022 antamat loppupäätelmät Uzbekistanin kolmannesta määräaikaisraportista ja YK:n lapsen oikeuksien komitean syyskuussa 2022 antamat loppupäätelmät Uzbekistanin viidennestä määräaikaisraportista,
- ottaa huomioon lapsen oikeuksista vuonna 1989 tehdyn YK:n yleissopimuksen,
- ottaa huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean 1. toukokuuta 2020 antamat loppupäätelmät kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta käsittelevästä Uzbekistanin viidennestä määräaikaisraportista,
- ottaa huomioon vuonna 1984 tehdyn kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen,
- ottaa huomioon Uzbekistaniin 29. marraskuuta – 7. joulukuuta 2021 tehdyn virallisen vierailun jälkeen 25. helmikuuta 2022 julkaistun ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelua terrorismia torjuttaessa käsittelevän YK:n erityisraportoijan raportin,
- ottaa huomioon ääriliikkeiden ja terrorismin torjumista koskevan Uzbekistanin kansallisen strategian vuosiksi 2021–2026,
- ottaa huomioon 22. huhtikuuta 2022 julkaistun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston vaalitarkkailuvaltuuskunnan loppuraportin 24. lokakuuta 2021 pidetyistä presidentinvaaleista,
- ottaa huomioon 1. toukokuuta 2023 julkaistun Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston Uzbekistanin tasavallassa järjestettyä kansanäänestystä tarkkailleen suppean valtuuskunnan lausunnon alustavista havainnoista ja päätelmistä,
- ottaa huomioon 26. maaliskuuta 2019 antamansa suosituksen neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle EU:n ja Uzbekistanin uudesta kattavasta sopimuksesta²,
- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Uzbekistanista,
- ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,

² [EUVL C 108, 26.3.2021, s. 126.](#)

- ottaa huomioon kansainvälisen kaupan valiokunnan lausunnon,
- ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A9-0227/2023),
- A. toteaa, että Uzbekistanilla on keskeinen rooli Keski-Aasiassa, joka on EU:lle strategisesti tärkeä alue turvallisuuden, yhteyksien, energiansaannin monipuolistamisen, konfliktien ratkaisemisen ja monenvälisen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen puolustamisen kannalta;
- B. ottaa huomioon, että neuvottelut Euroopan unionin ja Uzbekistanin tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, jolla nykyaikaistetaan vuonna 1999 allekirjoitettu nykyinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus, käynnistettiin virallisesti 23. marraskuuta 2018 ja saatiin onnistuneesti päätökseen 6. heinäkuuta 2022; toteaa, että sopimuksen voimaantulo edellyttää parlamentin hyväksyntää;
- C. ottaa huomioon, että Uzbekistanin hallitus on pyrkinyt tasapainoon talouskasvun ja ympäristönsuojelun välillä; ottaa huomioon, että ilmoitettuja ympäristöongelmia ovat muun muassa maaperän huonontuminen ja suolaantuminen, veden laadun heikkeneminen ja veden aiheuttama eroosio;
- D. ottaa huomioon, että EU on osoittanut Uzbekistanille 76 miljoonaa euroa sen seitsenvuotisen maaohjelman 2021–2027 neljälle ensimmäiselle vuodelle (2021–2024) ja lisäksi 7 miljoonaa euroa on varattu ihmisoikeusjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjen tukemiseen;
- E. ottaa huomioon, että Keski-Aasia kärsii yhdestä maapallon vakavimmista vesikriiseistä, mikä on merkittävästi rajoittanut kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista alueella; ottaa huomioon, että vain yli puolella Uzbekistanin väestöstä on käytettävissään turvallista juomavettä ja maaseudulla vesiturvallisuus on huomattavasti heikompi kuin kaupunkialueilla; ottaa huomioon, että maatalous, etenkin puuvillan tehotuotanto, kuluttaa yli 90 prosenttia Uzbekistanin vedestä; ottaa huomioon, että Uzbekistan saa suurimman osan vedestään Syrdarja- ja Amudarjajoesta ja että niiden kautta virtaavan veden määrän odotetaan vähenevän jopa 15 prosenttia vuoteen 2050 mennessä;
- F. ottaa huomioon, että Neuvostoliiton ja sen tuhoisan maatalouspolitiikan ja yhtenäisen vesihuoltojärjestelmän romahtamisen jälkeen vesikiistoilla on ollut suuri vaikutus Keski-Aasian alueen turvallisuuteen ja vakauteen; panee merkille, että Keski-Aasian ilmastomuutos on vaikuttanut vesivaroihin ja että ihmisen intensiivinen toiminta on johtanut veden liikakäyttöön; ottaa huomioon, että Neuvostoliiton hallinnon aloittama ja paljolti tähän päivään asti jatkunut vesivarojen piittaamaton ja huono hoito ja puuvillapeltojen kasteluun käytettävien tärkeimpien jokien pilaantuminen alueen kuudessa maassa on johtanut Araljärven ja monien sen osajärvien lähes täydelliseen katoamiseen ja altistanut alueen haavoittuvan väestön tuhoisille terveys- ja ympäristöongelmille sekä sosiaalisille ongelmille; ottaa huomioon, että toistuvat vesikonfliktit ja poliittinen epävakaus ovat rajoittaneet rajat ylittäviä jokia koskevaa yhtenäistä suunnittelua ja niiden vesivarojen tehokasta jakamista, mikä on johtanut vesivarojen tehottomaan hyödyntämiseen ja käyttöön alueella;
- G. ottaa huomioon, että EU on myöntänyt yli 5,2 miljoonaa euroa YK:n monenväliselle

inhimillisen turvallisuuden erityisrahastolle Araljärven aluetta varten Euroopan vihreän kehityksen ohjelman puitteissa; ottaa huomioon, että EU sitoutui istuttamaan yli 27 000 puuta vuonna 2022 yhteistyössä Uzbekistanin hallituksen kanssa osana hallituksen ponnistuksia, joilla pyritään saattamaan entiselleen Aralkumin autiomaan valtaamaa maaperää;

- H. ottaa huomioon, että Karakalpakian tasavallassa puhkesi 1. heinäkuuta 2022 mielenosoituksia sen jälkeen, kun oli julkaistu Uzbekistanin perustuslakiin ehdotetut muutokset, jotka olisivat lakkauttaneet sen aseman Uzbekistaniin kuuluvana autonomisena tasavaltana ja vieneet siltä oikeuden julistautua itsenäiseksi; ottaa huomioon, että tätä seuranneiden viranomaisten tukahduttamistoimien aikana kuoli ainakin 21 ihmistä ja yli 270 loukkaantui ja että osa pidätetyistä ilmoitti joutuneensa kidutuksen ja pahoinpitelyn kohteeksi; ottaa huomioon, että ihmisoikeusryhmät ja -aktivistit raportoivat, että turvallisuusjoukot käyttivät perusteetonta kuolettavaa voimaa ja muita liiallisia keinoja hajottaakseen pääasiassa rauhanomaisesti kokoontuneet mielenosoittajat; ottaa huomioon, että 516 ihmistä, myös toimittajia, pidätettiin ja osaa heistä pidettiin eristyksissä viikkojen ajan mielenosoitusten jälkeen; ottaa huomioon, että 22 ihmistä sai 13. tammikuuta 2023 tuomion osallistumisesta levottomuuksiin ja että juristi Dauletmurat Tajimuratov, jota syytettiin levottomuuksien johtamisesta, tuomittiin 16 vuodeksi vankeuteen; ottaa huomioon, että 17. maaliskuuta 2023 toisessa oikeudenkäynnissä 39:ää muuta henkilöä vastaan, joita syytettiin osallistumisesta mielenosoituksiin, langetettiin pitkiä, jopa 11 vuoden vankeusrangaistuksia;
- I. ottaa huomioon, että Uzbekistanin hallitus väittää julkisesti, että Uzbekistanissa toimii tällä hetkellä yli 10 000 kansalaisyhteiskunnan järjestöä, kun taas kansalaisyhteisöryhmät ilmoittavat, että suurin osa näistä järjestöistä on itse asiassa hallituksen perustamia kansalaisjärjestöjä;
- J. ottaa huomioon, että presidentti Shavkat Mirziyoyevin johdolla toteutetut taloudelliset ja poliittiset uudistukset ovat johtaneet maan tilanteen asteittaiseen paranemiseen mutta vielä on toteutettava lisätoimia, erityisesti luvattu rikoslain tarkistaminen ja uusi kansalaisjärjestöjä koskeva laki; ottaa huomioon, että Uzbekistan luokitellaan ”ei vapaaksi” Freedom House -järjestön sananvapautta maailmassa käsittelevässä vuoden 2023 luokituksessa ja sananvapautta verkossa käsittelevässä vuoden 2022 luokituksessa ja Toimittajat ilman rajoja -järjestön vuoden 2023 lehdistönvapausindeksissä 137:nneksi 180 maan joukossa, kun se vuonna 2022 oli 133. sijalla; ottaa huomioon, että Uzbekistan sijoittuu Transparency Internationalin vuoden 2022 korruptioindeksissä 180 maan joukossa sijalle 126;
- K. ottaa huomioon, että Etyj totesi, että vuoden 2021 presidentinvaaleissa ei ollut aitoa kilpailua eikä merkityksellistä keskustelua ehdokkaiden välillä ja kansalaisten kanssa, ja havaitsi merkittäviä menettelyllisiä sääntöjenvastaisuuksia;
- L. ottaa huomioon, että Uzbekistanin parlamentin senaatti asetti perustuslakiuudistuksia koskevan kansanäänestyksen päivämääräksi 30. huhtikuuta 2023 lykättyään sitä Karakalpakian vuoden 2022 kriisin vuoksi; ottaa huomioon, että kansanäänestyksessä esitetyt muutokset kohdistuvat noin kahteen kolmasosaan perustuslaista; ottaa huomioon, että muutoksiin sisältyy säännös, jonka nojalla presidentti voisi jatkaa tehtävässään vielä kaksi seitsemän vuoden pituista toimikautta; ottaa huomioon, että

keskusvaalilautakunnan mukaan kansanäänestyksen äänestysprosentti oli 84,5 prosenttia ja 90,2 prosenttia äänestäneistä kannatti uutta perustuslakia;

- M. ottaa huomioon, että Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston kansanäänestystä tarkkaillut suppea valtuuskunta totesi alustavissa havainnoissaan ja päätelmissään, että kansanäänestyksen esitettiin olevan jatkoa viime vuosina toteutetuille laajemmille uudistuksille mutta se järjestettiin ympäristössä, jossa ei ollut aitoa poliittista moniarvoisuutta ja kilpailua, ja että oli tarpeen edistää edelleen vaihtoehtoisia näkemyksiä, tarjota mahdollisuuksia riippumattomalle kansalaisyhteiskunnalle ja kunnioittaa perusvapauksia, joita rajoitetaan edelleen; ottaa huomioon, että Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston alustavia havaintoja ja päätelmiä koskevan lausunnon mukaan tarkkailijat havaitsivat hallinnollisten resurssien laajamittaista väärinkäyttöä;
- N. ottaa huomioon, että Kiinan vaikutusvallan kasvaessa alueella Uzbekistan ja Kiina ovat viime vuosina laajentaneet taloudellista yhteistyötään; ottaa huomioon, että Kiinan, Kirgisian ja Uzbekistanin rautatiehanke tekisi Uzbekistanista yhdyskäytävän Etelä-Aasiaan ja yhdistäisi nämä kaksi aluetta siten, että voitaisiin välttää talebanien hallinnassa oleva Afganistan, mutta se toimisi myös Uusi silkkitie -aloitteen keskeisenä osana;
- O. ottaa huomioon, että Uzbekistanissa raportoidaan edelleen merkittävistä ihmisoikeusongelmista, kuten kidutuksesta tai julmista, epäinhimillisistä tai halventavista rangaistuksista, vaikka ne on lailla kielletty; ottaa huomioon, että muita raportoituja ihmisoikeusongelmia ovat mielivaltaiset pidätykset tai vangitsemiset, poliittisten vankien pitäminen pidätettynä tai vankeudessa, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyvät ongelmat, korruptio sekä kokoontumisvapauden, tiedotusvälineiden vapauden ja sananvapauden rajoittaminen, myös internetissä; ottaa huomioon, että kunnianloukkaus ja solvaaminen, myös presidentin solvaaminen, ovat edelleen rikoksia huolimatta presidentti Mirziyoyevin vuonna 2020 antamasta lupauksesta poistaa molempien rikosten rangaistavuus; ottaa huomioon, että bloggaaja Sobirjon Babaniyazov tuomittiin kolmeksi vuodeksi vankeuteen presidentin solvaamisesta verkossa;
- P. ottaa huomioon, että Uzbekistan on viime vuosina vanginnut yhä useampia toimittajia ja bloggaajia, mukaan lukien riippumaton bloggaaja, tutkiva toimittaja ja aktivisti Otabek Sattoriy, joka suorittaa kuuden ja puolen vuoden vankeusrangaistusta korruptiosta raportoimisen takia; ottaa huomioon, että mielivaltaista vangitsemista käsittelevän YK:n työryhmän marraskuussa 2022 tekemässä päätöksessä todettiin, että Sattoriyn pidätys oli kansainvälisen oikeuden vastainen; ottaa huomioon, että muita toimittajia ja bloggaajia, joita on tuomittu kirjoitustensa tai mielipiteidensä vuoksi, ovat bloggaaja Miraziz Bazarov, joka määrättiin kotiarestiin maaliskuussa 2021 ja tuomittiin kolmeksi vuodeksi vapaudenrajoitukseen syytettynä kunnianloukkauksesta hänen harjoitettuaan oikeuttaan sananvapauteen, bloggaaja Fazilkhoja Arifkhozayev, joka pidätettiin kesäkuussa 2021 ja tuomittiin seitsemäksi ja puoleksi vuodeksi siitä, että hän oli julkaissut uudelleen ja kommentoinut uskonnollisia asioita sosiaalisessa mediassa, ja makan.uz-verkkosivuston perustaja Lolagul Kallykhanova, joka pidätettiin heinäkuussa 2022 ja tuomittiin kahdeksaksi vuodeksi vapaudenrajoitukseen väitetystä osallistumisesta Karakalpakian mielenosoituksiin; ottaa huomioon, että hallitusta

arvostellutta Valijon Kalonovia, joka kehotti boikotoimaan vuoden 2021 presidentinvaaleja, on pidetty Samarkandin alueella sijaitsevassa psykiatrisessa sairaalassa tuomioistuimen päätettyä, että hänen olisi saatava psykiatrista pakkohoitoa;

- Q. ottaa huomioon, että YK:n ihmisoikeuskomitea, joka valvoo kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen noudattamista, ilmaisi maaliskuussa 2020 huolensa jatkuvista raporteista, joiden mukaan vankilavirkailijat ja lainvalvontaviranomaiset ovat syyllistyneet vapautensa menettäneiden, esimerkiksi poliittisilta vaikuttavin perustein esitettyjen syytteiden vuoksi pidätettyjen henkilöiden kidutukseen ja pahoinpitelyyn, myös seksuaaliseen väkivaltaan ja raiskauksiin;
- R. ottaa huomioon, että YK:n kidutuksen vastainen komitea raportoi tammikuussa 2022, että sopimusvaltion lainvalvonta-, tutkinta- ja vankilaviranomaiset syyllistyvät ja näiden aloitteesta ja suostumuksella syyllistytään edelleen rutiininomaisesti kidutukseen ja pahoinpitelyyn pääasiassa rikosoikeudellisissa menettelyissä käytettävien tunnustusten tai tietojen saamiseksi; ottaa huomioon, että presidentti Mirziyoyevin lupaukset puuttua valtion huostaan otettujen ihmisten kidutuksen perimmäisiin syihin ovat johtaneet joihinkin myönteisiin toimenpiteisiin, kuten lainsäädäntöön, jonka mukaan kidutuksella saatuja todisteita ei voida hyväksyä tuomioistuimessa; ottaa huomioon, että näitä oikeudellisia takeita ei panna täytäntöön johdonmukaisesti ja että viranomaiset eivät yleensä tutki asianmukaisesti kidutustapauksia; ottaa huomioon, että pidätetyt eivät useinkaan esitä valituksia kostotoimien pelossa;
- S. ottaa huomioon, että viranomaiset kohdistavat edelleen uskontoaan valtion valvonnan ulkopuolella harjoitaviin muslimeihin uskonnolliseen ääriliikehdintään liittyviä tekaistuja rikossyytteitä; toteaa, että esimerkiksi Bobirjon Tukhtamurodov tuomittiin yli viideksi vuodeksi vankeuteen osallistumisesta kiellettyyn uskonnolliseen järjestöön ja muita muslimeja, kuten Oybek Khamidov, Khasan Abdirakhimov ja Alimardon Sultonov, vangittiin ääriliikehdintään liittyvien rikossyytteiden perusteella;
- T. toteaa, että Uzbekistanissa ei ole tehty loppuun työtä, jolla korjataan vääryydet sellaisia henkilöitä vastaan, jotka on vangittu laittomasti ja joiden oikeuksia on loukattu; ottaa huomioon, että Uzbekistan on vapauttanut kymmeniä entisiä mielipidevankeja viime vuosina mutta viranomaiset eivät ole ryhtyneet toimiin näiden henkilöiden, jotka ovat edelleen lain nojalla tuomittuja rikoksista, maineen palauttamiseksi tai korvauksien maksamiseksi haitoista, joita heille on aiheutunut pitkän vankeuden ja kidutuksen ja monien kokemien pahoinpitelyjen takia sekä perheistään ja ystävistään eristämisen, työpaikan menetyksen ja muiden vaikutusten vuoksi;
- U. ottaa huomioon, että Uzbekistan hyväksyi heinäkuussa 2021 kansallisen strategian vuosiksi 2021–2026 ääriliikkeiden ja terrorismin torjumiseksi; ottaa huomioon, että strategian tavoitteena on harjoittaa tehokasta ja koordinoitua valtion politiikkaa ääriliikkeiden ja terrorismin torjumiseksi ja varmistaa kansallinen turvallisuus sekä kansalaisten oikeudet ja vapaudet; ottaa huomioon, että talebanien valtaantulo Afganistanissa lisäsi Uzbekistanin huolta terrorismin mahdollisesta leviämisestä Afganistanista sen Keski-Aasian naapurimaihin, erityisesti Isis-K-järjestön sekä Islamilaisen jihadiliiton, Uzbekistanin islamilaisen liikkeen, Katibat al-Imam al-Bukhari-järjestön ja Jamaat Ansarullah -järjestön välityksellä; ottaa huomioon, että Uzbekistan osallistuu edelleen aktiivisesti C5 + 1 -diplomatiafoorumiin ja siihen liittyvään

terrorismin ja väkivaltaisten ääri liikkeiden torjuntaan liittyvään yhteistyöhön;

- V. ottaa huomioon, että Uzbekistanin perhe- ja naistutkimuslaitoksen hiljattain tekemässä tutkimuksessa todettiin, että joka kolmas nainen on joutunut aviomiehensä harjoittaman väkivallan kohteeksi ja joka neljäs anoppinsa harjoittaman väkivallan kohteeksi; ottaa huomioon, että vain seitsemän prosenttia perheväkivaltatapauksista päättyy tuomioistuinten käsiteltäväksi; ottaa huomioon, että useimmat perheväkivallan uhrin eivät voi saada oikeudellista tukea, koska he ovat taloudellisesti riippuvaisia puolisoistaan; ottaa huomioon, että perheväkivallan uhrin kärsivät myös riittämättömästä hätäavusta, riittämättömästä turvakotien määrästä ja vihjelinjojen rahoituksesta sekä koulutettujen sosiaalityöntekijöiden ja psykologien puutteesta; ottaa huomioon, että aviomiesten tai muiden sukulaisten tekemät naismurhat ovat yleinen seuraus perheväkivallan rankaisemattomuudesta, vaikka virallisia tilastoja ei ole saatavilla; ottaa huomioon, että lapsiavioliitot ovat edelleen yleisiä joillakin Uzbekistanin maaseutualueilla ja ne heikentävät naisten oikeuksia maassa, sillä ne rajoittavat heidän koulutus- ja työmahdollisuuksiaan;
- W. ottaa huomioon, että Uzbekistanin rikoslain 120 pykälän mukaan samaa sukupuolta olevien miesten välinen vapaaehtoisuuteen perustuva sukupuolisuhde on rikos, josta voidaan määrätä enintään kolme vuotta vankeutta; ottaa huomioon, että tämä laki ei pelkäästään loukkaa homo- ja biseksuaalisten miesten ihmisoikeuksia vaan se myös entisestään marginalisoi laajemman hlbtqi-yhteisön, luo vihamielisen ja syrjivän ympäristön, haittaa heidän mahdollisuuksiaan käyttää perusoikeuksia ja -palveluita ja johtaa siihen, että heidän on vaikeaa elää elämäänsä vapaina ja avoimesti;
- X. ottaa huomioon, että Uzbekistan kärsi vakavasta ja ennennäkemättömästä energiapulasta talvella 2022–2023, mikä jätti suuren osan maasta ilman lämmitystä ja sähköä ja vähensi osaltaan kansalaisten luottamusta valtion hallintoon;
- Y. ottaa huomioon, että parlamentin ulkoasiainvaliokunta vieraili Uzbekistanissa 23. ja 24. helmikuuta 2022; ottaa huomioon, että sen EU:n ja Kazakstanin, EU:n ja Kirgisian, EU:n ja Uzbekistanin ja EU:n ja Tadžikistanin parlamentaarisisissa yhteistyövaliokunnissa toimiva ja suhteista Turkmenistaniin ja Mongoliaan vastaava valtuuskunta on vierailut säännöllisesti Uzbekistanissa;
- Z. ottaa huomioon, että Uzbekistan vetäytyi Venäjän johtamasta kollektiivisen turvallisuuden sopimusjärjestöstä (CSTO) vuonna 2018; ottaa huomioon, että Venäjän Ukrainaa vastaan ilman edeltävää provokaatiota toteuttaman, perusteettoman ja laittoman hyökkäyssodan jälkeen Uzbekistan on omaksunut puolueettoman kannan ja vaatinut konfliktin rauhanomaista ratkaisemista; ottaa huomioon, että Uzbekistanin entinen ulkoministeri Abdulaziz Kamilov totesi 17. maaliskuuta 2022, että Uzbekistan ei tunnustaisi Ukrainan Donetskien ja Luhanskin separatistivaltioita;

EU:n ja Uzbekistanin suhteet

1. pitää myönteisenä, että neuvottelut EU:n ja Uzbekistanin välisestä tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta on saatu päätökseen, sillä se luo uudet, nykyaikaiset ja kunnianhimoiset puitteet kahdenvälisen suhteiden syventämiselle; muistuttaa, että sopimuksessa painotetaan voimakkaasti yhteisiä arvoja, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia sekä kestävästä kehityksestä; panee

merkille, että siinä myös luodaan perusta tehostetulle yhteistyölle ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla muun muassa alueelliseen vakauteen, digitaalisiin yhteyksiin, kansainväliseen yhteistyöhön ja konfliktinestoon liittyvissä kysymyksissä; korostaa, että on tärkeää lisätä EU:n ja Uzbekistanin yhteistyötä erityisesti, kun otetaan huomioon viimeaikaiset geopoliittiset tapahtumat, kuten Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan;

2. kehottaa saattamaan nopeasti päätökseen tarvittavat oikeudelliset ja tekniset menettelyt ja allekirjoittamaan tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, mikä antaisi parlamentille mahdollisuuden käyttää sopimuksen ratifiointiin liittyvää oikeuttaan; korostaa, että on tärkeää, että parlamentti osallistuu tiiviisti tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kaikkien osien täytäntöönpanon seurantaan sen tultua voimaan;
3. panee merkille uuden Uzbekistanin kehitysstrategian puitteissa 2022–2026 suunnitellut kunnianhimoiset uudistukset ja sen, että strategialla pyritään saamaan maassa aikaan todellinen muutos sosioekonomisen kehityksen, tehokkaan hallinnon, riippumattomamman oikeuslaitoksen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen alalla; suhtautuu myönteisesti toimenpiteisiin korruptiontorjuntajärjestelmän parantamiseksi ja kehottaa viranomaisia jatkamaan ja tehostamaan toimiaan tältä osin ottaen huomioon Taškentin toisen kansainvälisen korruptiontorjuntafoorumien päätelmät; kehottaa sisällyttämään uudistusohjelmaan uskonnon- ja lehdistönvapautta koskevat takeet, jotka kattavat pääsyn vapaaseen ja avoimeen internetiin ja mediaan; korostaa, että perustuslakiuudistus tarjoaa tilaisuuden vahvistaa oikeusvaltioperiaatetta ja antaa uudistuksille vankka oikeudellinen perusta; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia jatkamaan tätä prosessia kuullen kansalaisia, kansalaisyhteiskuntaa ja sidosryhmiä, myös Euroopan neuvoston Venetsian komissiota, kansainvälisten normien ja parhaiden käytäntöjen pohjalta;
4. panee merkille, että Uzbekistanissa 30. huhtikuuta 2023 pidetyn perustuslakia koskevan kansanäänestyksen tuloksena hyväksyttiin uusi perustuslaki, jolla pyritään saamaan aikaan merkittäviä muutoksia maan oikeudelliseen kehikseen; on kuitenkin huolissaan sen säännöksistä, jotka antavat presidentille mahdollisuuden jatkaa toimikauttaan; pitää valitettavana, että hallitus muutti toimikauden rajoja epäavoimella ja epädemokraattisella tavalla, ja kehottaa hallitusta noudattamaan demokratian ja oikeusvaltion periaatteita; korostaa, että Uzbekistanin demokratisoitusprosessia olisi nopeutettava;
5. panee tyytyväisenä merkille, että Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto lähetti 28. maaliskuuta 2023 suppean valtuuskunnan tarkkailemaan kansanäänestystä ja arvioimaan, miten se toteutettiin; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia huomioimaan tarkasti suppean tarkkailuvaltuuskunnan havainnot ja päätelmät sekä panemaan täytäntöön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston vuoden 2021 vaalitarkkailuvaltuuskunnan loppuraportin suositukset, myös tarkistamaan poliittisten puolueiden rekisteröintiä koskevia lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia vaatimuksia ja tekemään selvän eron valtion ja puolueen välille sekä määräämään tehokkaita seuraamuksia hallinnollisten resurssien väärinkäytöstä; kehottaa viranomaisia uudistamaan edelleen vaaleja koskevaa oikeudellista kehystä, jotta kaikki demokraattiset ehdokkaat voivat osallistua tuleviin vaaleihin ja jotta voidaan luoda aidosti moniarvoinen poliittinen ympäristö;

Alueellinen yhteistyö, kansainväliset suhteet ja maailmanlaajuiset haasteet

6. katsoo, että Keski-Aasia on EU:lle strategisesti tärkeä alue turvallisuuden, yhteyksien, energiansaannin monipuolistamisen, konfliktien ratkaisemisen ja monenvälisen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen puolustamisen kannalta; toteaa, että Uzbekistanilla on ainutlaatuinen mahdollisuus olla liikkeellepaneva voima alueellisessa yhteistyössä, joka auttaisi Keski-Aasiaa kehittymään nykyistä vauraammaksi, paremmin kriisejä kestäväksi ja tiiviimmin yhteenliittyneeksi taloudelliseksi ja poliittiseksi alueeksi; pitää myönteisenä Uzbekistanin osallistumista C5 + 1 -foorumiin; kannustaa EU:ta tehostamaan poliittista, taloudellista ja turvallisuusalan yhteistyötään Keski-Aasian kanssa sen geostrategisen merkityksen mukaisesti ja pitäen kiinni EU:n ulkoisen toiminnan perustana olevista demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen arvoista;
7. korostaa kestäviä ja digitaalisia yhteyksiä koskevan molempia osapuolia hyödyttävän yhteistyön suurta potentiaalia erityisesti sen Global Gateway -aloitteen puitteissa energian, veden ja turvallisuuden alalla mutta myös monitahoisen lähestymistavan puitteissa, jolla monipuolistetaan kauppareittejä, edistetään yksityisiä investointeja, tehostetaan yhteistyötä tieteen ja teknologian, terveydenhuollon, teollisuustuotannon ja valmiuksien kehittämisen alalla, tarjotaan työssäoppimista ja koulutusta sekä edistetään ihmisten välisiä yhteyksiä; korostaa tältä osin, että EU:n yhteistyö- ja vuoropuheluohjelmat, kuten Keski-Aasian rajaturvallisuusohjelma, Keski-Aasian huumausainetoimintaohjelma ja Keski-Aasian lainvalvontaohjelma, ovat keskeisen tärkeitä näillä politiikan aloilla tehtävän yhteistyön kannalta;
8. katsoo, että EU:n vuoden 2019 Keski-Aasian strategiaa on päivitettävä edelleen, jotta voidaan ottaa huomioon useiden viimeaikaisten geopoliittisten kriisien seuraukset, mukaan lukien Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, talebanien valtaantulo Afganistanissa, Kiinan maailmanlaajuiset tavoitteet ja poliittiset muutokset naapurimaissa;
9. toteaa, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja sen seuraukset merkitsevät sekä haasteita että mahdollisuuksia Uzbekistanille ja muille Keski-Aasian valtioille, jotka ovat perinteisesti ylläpitäneet tiiviitä suhteita Venäjään; pitää valitettavana, että Uzbekistan ei ole tuominnut Venäjän sotilaallista hyökkäystä Ukrainaan, ja kannustaa viranomaisia tuomitsemaan sen selkeästi kansainvälisen yhteisön ottaman kannan mukaisesti; suhtautuu myönteisesti entisen ulkoministerin Kamilovin 17. maaliskuuta 2022 antamaan julkilausumaan, jossa hän pyytää lopettamaan välittömästi vihollisuudet Ukrainassa tunnustaen samalla Ukrainan itsenäisyyden, suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden; panee samalla merkille, että Uzbekistanin viranomaiset eivät ole tunnustaneet niin sanottujen Donetskien ja Luhanskin tasavaltojen itsenäisyyttä; pitää valitettavana, että Uzbekistan pidättyi äänestämästä, kun YK:n yleiskokouksessa äänestettiin Ukrainaa koskevista päätöslauselmista ja erityisesti 2. maaliskuuta 2022, 24. maaliskuuta 2022 ja 23. helmikuuta 2023 annetuista päätöslauselmista, joissa Venäjää vaadittiin lopettamaan hyökkäyksensä ja vetäytymään välittömästi Ukrainasta; pitää valitettavana, että Uzbekistan vastusti Venäjän väliaikaista erottamista YK:n ihmisoikeusneuvostosta 7. huhtikuuta 2022; pitää Uzbekistanin presidentin läsnäoloa voitonpäivän paraatissa Moskovassa 9. toukokuuta 2023 valitettavana;

10. panee merkille Uzbekistanin poliittisen johdon sitoumuksen olla sallimatta Venäjälle ja Valko-Venäjälle asetettujen pakotteiden kiertämistä ja toivoo, että se pitäytyy tässä sitoumuksessa; kehottaa komissiota varmistamaan, että yhdennessätoista Venäjän vastaisessa pakotepakettissa puututaan pakotteiden kiertämiseen Keski-Aasian kautta, sillä tämän alueen maiden ja Venäjän federaation välisen kaupan jyrkkä kasvu viime vuodesta osoittaa, että se saattaa toimia pakotteiden kohteena olevien tavaroiden ja teknologioiden uudelleenlastauspisteinä Venäjälle ja Valko-Venäjälle; kehottaa EU:ta tekemään tiivistä yhteistyötä viranomaisten kanssa tässä asiassa;
11. pitää myönteisenä, että Uzbekistanin hallitus ja uzbekistanilaiset ovat tehostaneet elintarvikkeiden ja lääkintäavun toimittamista Ukrainalle, ja kehottaa näitä jatkamaan avun antamista Ukrainalle Venäjän hyökkäyssodan jatkuessa; panee tyytyväisenä merkille Uzbekistanin myönteisen roolin monien Venäjältä eri poliittisista syistä pakenevien Venäjän kansalaisten vastaanottamisessa, kun otetaan huomioon Venäjän värväystoiminta ja perusvapauksien tukahduttamistoimet; suhtautuu myönteisesti Uzbekistanin Moskovan-suurlähetystön lausuntoon, jonka se antoi vastauksena joidenkin Venäjällä asuvien Uzbekistanin kansalaisten kehotuksiin liittyä Venäjän meneillään olevaan ilman edeltävää provokaatiota toteutettavaan hyökkäykseen Ukrainaan ja jonka mukaan kaikenlaista osallistumista sotilaalliseen toimintaan muiden maiden alueella pidetään palkkasotilastoimintana;
12. antaa tunnustusta Uzbekistanin ulkopoliittisille periaatteille, jotka koskevat jättäytymistä sotilaallisten liittoutumien ulkopuolelle, kieltäytymistä lähettämästä joukkoja sen kansallisten alueiden ulkopuolelle tai vastaanottamasta ulkomaisia sotilastukikohtia sekä puuttumattomuutta muiden maiden sisäisiin asioihin; kiittää Uzbekistania sen roolista monenvälisillä foorumeilla, mukaan lukien sen YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen puitteissa tekemät tärkeät aloitteet nykyisten alueellisten ja maailmanlaajusten kysymysten käsittelemiseksi;
13. suhtautuu myönteisesti Uzbekistanin vuosien 2021–2026 kansalliseen strategiaan ääriliikkeiden ja terrorismin torjumiseksi ja kehottaa EU:ta ja jäsenvaltioita tutkimaan terrorismin torjumiseksi toteutettavan yhteistyön tiivistämistä erityisesti sen varmistamiseksi, että terrorismi ei leviä Afganistanista laajemmalle alueelle;
14. on tietoinen siitä, että nykyisessä geopoliittisessa ja turvallisuusilmapiirissä alueellisessa toiminnassa on vakavia haasteita, jotka liittyvät erityisesti Afganistanin taleban-hallinnon maailmanlaajuiseen tunnustamatta jättämiseen ja kansainvälisten pakotteiden vaikutukseen taloussuunnitelmiin ja yhteyksiä koskeviin aloitteisiin;
15. panee merkille Uzbekistanin pitkäaikaiset ja tiiviit suhteet Afganistaniin ja sen, että ne ovat jatkuneet talebanien valtaannousun jälkeen; antaa tunnustusta sen pyrkimyksille lieventää maan vakavaa humanitaarista kriisiä toimittamalla sähköä ja humanitaarista apua etenkin Afganistanin naisille ja tytöille ja perustamalla lokakuussa 2021 UNHCR:n alueellisen humanitaarisen logistiikkakeskuksen Termeziin lähelle Uzbekistanin ja Afganistanin rajaa;
16. kehottaa Uzbekistania käyttämään yhteyksiään talebaneihin rakentavalla tavalla ja vaatimaan, että naisten ja tyttöjen oikeuksia ja ihmisyyttä kunnioitetaan, ja yleisemmin vaatimaan kaikkien afganistanilaisten, myös vähemmistöjen ja vammaisten henkilöiden,

ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista, sillä ne ovat olennaisia edellytyksiä tiiviimmälle kansainväliselle toiminnalle Afganistanin kanssa, myös yhteyksien avulla, joilla tuetaan ihmisoikeuksia, ja ehkäisemällä alueellisen radikalisoitumisen ja konflikteista johtuvan muuttoliikkeen vaikutuksia; toteaa jälleen tuomitsevansa jyrkästi talebanien päätökset kieltää naisia ja tyttöjä osallistumasta ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutukseen ja yliopistokoulutukseen sekä kieltää naisten työnteko kansalaisjärjestöjen ja Yhdistyneiden kansakuntien palveluksessa; pitää valitettavana, että vammaisia henkilöitä syrjitään edelleen, heidän palvelunsa ovat rajoitettuja eikä ole lainsäädännöllistä tai institutionaalista kehystä heidän perusoikeuksiensa kunnioittamisen varmistamiseksi Afganistanissa;

17. kiittää Uzbekistania siitä, että se on ottanut vastaan Afganistanista tulleita pakolaisia ja vuodesta 2019 lähtien järjestänyt Afganistania koskevia vuotuisia kansainvälisiä kokouksia, joihin on osallistunut erilaisia toimijoita ja jotka ovat tarjonneet foorumin alueellisesta vakaudesta käytäville rakentaville keskusteluille; panee kuitenkin merkille, että Uzbekistan ei ole allekirjoittanut vuonna 1951 tehtyä Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisyleissopimusta, mikä vaikeuttaa Uzbekistanissa olevien afganistanilaisten tilanteen pitkän aikavälin ratkaisua; kehottaa Uzbekistanin hallitusta allekirjoittamaan ja ratifioimaan yleissopimuksen ja sallimaan, että yhä useammat afganistanilaispakolaiset voivat hakea turvaa maasta tai kulkea sen kautta;
18. pitää myönteisenä EU:n ja Uzbekistanin välistä yhteistyötä, joka koskee Afganistanista pakenemaan joutuneille lapsille, nuorille ja perheille annettavaa Unicefin tukea muun muassa osallistavan koulutuksen, sosiaalipalvelujen ja oikeusavun avulla; kehottaa jäsenvaltioita ja EUH:ta tekemään yhteistyötä Uzbekistanin kanssa Afganistanista pakenemaan pyrkivien naisten auttamiseksi;
19. pitää myönteisenä Uzbekistanin ja Kirgisian 27. tammikuuta 2023 tekemää historiallista sopimusta näiden kahden maan välisen rajan määrittämisestä ja toteaa, että sopimuksella ratkaistaan näiden kahden osapuolen väliset jäljellä olleet kysymykset ja saatetaan päätökseen kolme vuosikymmentä kestänyt prosessi; pitää myönteisenä myös näiden kahden maan kokonaisvaltaista strategista kumppanuutta koskevan julistuksen allekirjoittamista; toteaa tyytyväisenä, että nämä sopimukset myös edistävät kahdenvälisen suhteiden ja yhteistyön syventämistä muun muassa kaupan ja energian aloilla; pitää myös myönteisenä 19 vuotta kestäneiden neuvottelujen tuloksena syntyntä Uzbekistanin ja Kazakstanin 22. joulukuuta 2022 tekemää sopimusta Kazakstanin ja Uzbekistanin välisen valtionrajan merkitsemisestä; kiittää Uzbekistania siitä, että se on kyennyt ratkaisemaan monimutkaisia vedenkäyttöön, rajojen määrittämiseen ja rajakiistoihin liittyviä kysymyksiä naapureidensa, kuten Tadžikistanin, kanssa; toteaa, että Uzbekistanilla on keskeinen rooli naapurimaihin, myös Kazakstaniin, luotavien tiiviimpien yhteyksien edistämässä erilaisten yhteyksiin liittyvien hankkeiden avulla; korostaa alueellisen vakauden merkitystä ja kehottaa kaikkia osapuolia käymään rakentavaa vuoropuhelua mahdollisten konfliktien ratkaisemiseksi rauhanomaisesti ja diplomatian avulla;
20. panee tyytyväisenä merkille sen, että Uzbekistanin hallitus on hyväksynyt vesialan kehittämisstrategian 2020–2030, ja sen pyrkimykset saada kansainvälistä tukea Araljärven kuivumisen ja suolaantumisen ja sen koko ekosysteemin romahtamisen seurauksiin puuttumiseksi; kannustaa lisäämään alueellista ja maailmanlaajuisia

yhteistyötä mahdollisten ratkaisujen löytämiseksi ja mainitsee esimerkkinä äskettäin julkistetun Araljärven alueen kulttuurihuippukokoushankkeen, joka kokoaa yhteen paikallisen ja kansainvälisen yhteisön ja edistää kestäväää maataloutta; pitää myönteisenä, että EU ja muut organisaatiot osallistuvat Araljärven alueen ympäristötilanteen ja sosioekonomisen tilanteen parantamiseen;

21. pitää myönteisenä Uzbekistanin kasvavaa roolia alueellisessa vesidiplomatiassa ja kehottaa komissiota ja EUH:ta avustamaan Uzbekistania sen yhteistyössä naapurimaidensa, erityisesti Kazakstanin ja Kirgisian, kanssa sekä antamaan Uzbekistanille ja sen asiaan kannalta merkityksellisille naapurimaille teknistä ja taloudellista apua Araljärven ja sen vesistöalueen romahtaneiden ekosysteemien ennallistamiseksi muun muassa lisäämällä veden virtausta suolapitoisuuden vähentämiseksi, parantamalla kastelukanavia ja auttamaan vähemmän vettä ja myrkyllisiä tuotteita vaativien viljelykasvien käyttöönnotossa; korostaa, että on tärkeää parantaa alueellisia suhteita vesiasioissa, sillä tutkimukset ovat osoittaneet, että Keski-Aasian vesikriisi ei johdu kokonaisvesivarojen puutteesta vaan vedenjakokäytännöistä; korostaa, että konfliktien, myös vedenjakelua koskevien konfliktien, ratkaiseminen on ratkaisevan tärkeää pitkän aikavälin alueellisen vakauden ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi;

Ihmisoikeudet ja perusvapaudet, oikeusvaltioperiaate ja kansalaisyhteiskunta

22. tuomitsee Karakalpakian asukkaisiin kohdistetut sortotoimet ja väkivallan ja pitää valitettavina ihmishenkien menetyksiä Karakalpakian tasavallan mielenosoituksissa 1. ja 2. heinäkuuta 2022; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia pidättymään suhteettomasta voimankäytöstä rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan ja aloittamaan aidosti riippumattomat, puolueettomat ja tehokkaat tutkinnat tapahtumista, myös tapahtuneista kuolemantapauksista ja vakavista loukkaantumisista sekä turvallisuusjoukkojen toteuttamista toimista ja niiden käyttämistä aseista; panee merkille Uzbekistanin viranomaisten pyrkimykset avata nämä oikeudenkäynnit yleisölle ja tiedotusvälineille mutta korostaa, että on tärkeää käydä avoimia oikeudenkäyntejä, jotka perustuvat vastaajien oikeuksien kunnioittamiseen ja hyvien kansainvälisten käytäntöjen noudattamiseen; pitää myönteisenä Uzbekistanin viranomaisten sitoutumista Karakalpakian nykyisen perustuslaillisen aseman säilyttämiseen;
23. korostaa ihmisten oikeutta kokoontumisvapauteen, yhdistymisvapauteen ja sananvapauteen; kehottaa teettämään riippumattoman tutkinnan kaikista vastaajien sekä aktivistin ja juristin Dauletmurat Tajimuratovin mielenosoituksiin liittyvien oikeudenkäyntien aikana esittämistä kidutusta ja pahoinpitelyä koskevista väitteistä sekä Polat Shamshetovin kuolemasta muutama päivä tuomion antamisen jälkeen; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia varmistamaan, että pidätettyjä ja vankeja pidetään heidän ihmisarvoaan kunnioittavissa olosuhteissa; kehottaa kumoamaan tuomiot, jotka koskevat vehkeilyä vallan kaappaamiseksi häiritsemällä perustuslaillista järjestystä, koska mielenosoittajat vaativat perustuslain ylläpitämistä; pitää valitettavana, että Karakalpakian mielenosoituksiin osallistuneita on tuomittu pitkiin vankeusrangaistuksiin, ja kehottaa vapauttamaan kaikki poliittiset vangit, myös Karakalpakian mielenosoitusten aikana pidätetyt, sekä tuhannet muut, jotka ovat vankilassa poliittisin perustein;

24. on huolissaan tiedoista, joiden mukaan Uzbekistan on kohdistanut kansainvälisiä tukahduttamistoimia Karakalpakista pois muuttaneisiin heinäkuussa 2022 järjestettyjen mielenosoitusten jälkeen, kun karakalpakialaisia aktivisteja on pidätetty muissa maissa tai heidät on karkotettu pakkokeinoin muista maista;
25. korostaa, että kansalaisyhteiskunnalla voi olla tärkeä rooli tehokkaiden ja osallistavien uudistusten ja hyvän hallintotavan tukemisessa; pitää kansalaisjärjestöjen rekisteröinnille asetettuja merkittäviä esteitä valitettavina, sillä useilta riippumattomilta kansalaisyhteiskunnan järjestöiltä on toistuvasti evätty rekisteröinti perusteina, jotka näyttävät olevan poliittisesti motivoituneita; pitää ulkomaista rahoitusta saaville kansalaisjärjestöille asetettuja velvoitteita valitettavina, sillä nämä velvoitteet, jotka asetettiin valtiosta riippumattomien ei-kaupallisten järjestöjen ja viranomaisten välisestä koordinoinnista kansainvälisten avustushankkeiden täytäntöönpanossa annetulla, 13. kesäkuuta 2022 tehdyllä Uzbekistanin ministerikabinetin päätöksellä nro 328 hyväksytyllä asetuksella, kaventavat kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja haittaavat yhdistymisvapauden käyttämistä; korostaa, että kansalaisjärjestöjen rekisteröinnille asetettu este voi vaikuttaa myös EU:n ja Uzbekistanin liikesuhteisiin, koska EU:n ja jäsenvaltioiden huolellisuusvelvoitetta koskeva lainsäädäntö saattaa edellyttää kansalaisjärjestöjen seurantavalmiuksia;
26. kehottaa Uzbekistanin hallitusta sallimaan riippumattomien ihmisoikeusjärjestöjen, myös kansainvälisten ihmisoikeusryhmien, rekisteröitymisen maahan ja toiminnan harjoittamisen ilman valtion tarpeetonta puuttumista sekä hyväksymään kansainvälisten normien mukaisen kansalaisjärjestöjä koskevan säännösten;
27. kehottaa Uzbekistanin viranomaisia jatkamaan ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelua edistävien kansallisten instituutioiden asemaa koskevien periaatteiden (Pariisin periaatteet) noudattamista;
28. ilmaisee syvän huolensa Uzbekistanin huonosta suoriutumisesta demokratian, tiedotusvälineiden vapauden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion alalla, josta kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt ovat raportoineet; pitää valitettavana, että oppositiopuolueet eivät käytännössä saa toimia maan sisällä ja että etniset ja uskonnolliset vähemmistöt ovat usein aliedustettuina valtiorakenteissa ja niitä syrjitään; kehottaa Uzbekistanin hallitusta kunnioittamaan sekä kansalaisjärjestöjen että poliittisten puolueiden yhdistymisvapautta; pitää valitettavana, että vaikka korruption torjunnassa on tapahtunut joitakin parannuksia, lahjonta, nepotismi ja kiristys ovat edelleen yleisiä kaikkialla julkishallinnossa;
29. kehottaa Uzbekistanin hallitusta käynnistämään uudelleen rikoslain uudistuksen kansainvälisten ihmisoikeusnormien ja YK:n sopimusten mukaisesti ja erityisesti muuttamaan pykälä, jotka liittyvät valtiota vastaan tehtyjen rikosten ja ääriliikkeen liian laajoihin määritelmiin, kumoamaan pykälä, jotka mahdollistavat poliittisten vankien rangaistusten mielivaltaisen pidentämisen, dekriminusoimaan 'kunnianloukkauksen' ja 'solvauksen', myös presidentin arvostelun verkossa, ja muuttamaan kidutuksen määritelmän kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaiseksi; pitää ihmisoikeuksia koskevien ehtojen puutetta valitettavana ja korostaa, että EU:n rahoituksen ehtona olisi oltava ihmisoikeustilanteen parantaminen;

30. korostaa, että on tärkeää vahvistaa Uzbekistanin parlamentin roolia ja työtä parlamentaarisen valvonnan parantamiseksi; kehottaa parantamaan parlamenttien välistä yhteistyötä Euroopan parlamentin, erityisesti parlamentaarisen yhteistyövaliokunnan, ja Uzbekistanin parlamentin välillä yhteistä etua koskevissa kysymyksissä, kuten demokratian, oikeusvaltion sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen parantamisessa;
31. tuomitsee kidutuksen sekä julman ja epäinhimillisen kohtelun tiettävästi jatkuvan käytön Uzbekistanin säilöönottotiloissa ja vankiloissa ja kehottaa panemaan johdonmukaisesti täytäntöön oikeudelliset takeet ja tutkimaan asianmukaisesti kaikki kidutusta koskevat ilmoitukset;
32. pitää myönteisenä edistymistä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointissa ja kannustaa viranomaisia saattamaan tämän prosessin päätökseen mahdollisimman pian;
33. pitää valitettavana tiedotusvälineiden vähäistä moniarvoisuutta Uzbekistanissa; kehottaa varmistamaan tiedotusvälineiden rahoituspohjan kestävyuden ja riippumattomuuden poliittisen vaikuttamisen eliminoimiseksi; kehottaa lisäämään tiedotusvälineiden omistajuutta koskevaa avoimuutta tiedotusvälineiden riippumattomuuden ja moniarvoisuuden lisäämiseksi; panee merkille tarpeen vahvistaa Uzbekistanin tiedotusvälineiden kykyä torjua propagandaa ja disinformaatiota edistämällä uzbekinkielisiä tiedotusvälineitä ja digitaalisia koulutusohjelmia, mukaan lukien tiedottaminen EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja digipalvelusäädöksestä;
34. tuomitsee toimittajien ja bloggaajien kaikenlaisen uhkaamisen ja kehottaa viranomaisia varmistamaan toimittajien, riippumattomien bloggaajien, sisällöntuottajien ja ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksien kunnioittamisen sekä heidän suojelunsa väkivallalta, häirinnältä, perusteettomalta pidättämiseltä, painostukselta ja heihin ja heidän perheisiinsä kohdistuvalta uhkailulta sekä kidutukselta ja tutkimaan kaikki heihin kohdistuvat hyökkäykset;
35. tuomitsee heinäkuussa 2022 järjestettyihin mielenosoituksiin osallistumisesta syytettyjen toimittajien äskettäiset pidätykset ja heidän vainonsa sekä Dauletmurat Tajimuratovin tuomitsemisen; kehottaa vapauttamaan toimittajat, riippumattomat bloggaajat, hallituksen arvostelijat ja ihmisoikeuksien puolustajat, myös Karakalpakista kotoisin olevat, jotka on asetettu syyteeseen työstään; panee tässä yhteydessä merkille bloggaajien Otabek Sattoriyn, Miraziz Bazarovin ja Fazilkhoja Arifkhozayevin sekä karakalpakialaisen toimittajan Lolagul Kallykhanovan ja muiden, kuten Sobirjon Babaniyazovin ja Valijon Kalonovin, erityistapaukset;
36. tuomitsee jyrkästi joulukuun 2022 puolivälissä julkaistun Uzbekistanin tiedotus- ja joukkoviestintäviraston ehdottaman viestintälakiluonnoksen, joka hyväksytyksi tullessaan on vakava uhka maan sananvapaudelle ja ihmisoikeuksille, ja kehottaa perumaan lakiluonnoksen; muistuttaa viranomaisia siitä, että on tärkeää ylläpitää sananvapautta sekä verkossa että sen ulkopuolella, kokoontumisvapautta, yhdistymisvapautta ja tiedotusvälineiden riippumattomuutta;
37. korostaa, että on tärkeää pidättäytyä rajoittamasta verkkosivustoja tai estämästä niille

pääsyä, ja kehottaa hallitusta varmistamaan, että rajoitukset on tiukasti rajattu tapauksiin, joissa rajoittaminen on kansainvälisten normien mukaista, perustuu laissa määriteltyihin objektiivisiin ja avoimiin kriteereihin ja on sisältökohtaista, samalla kun varmistetaan, että yleisölle tiedotetaan asianmukaisesti;

38. kehottaa hallitusta suojelemaan oikeutta uskonnonvapauteen ja muuttamaan vuoden 2021 uskontolakia niiden suositusten mukaisesti, joita entinen uskonnon- tai vakaumuksenvapautta käsittelevä YK:n erityisraportoiija antoi 29. maaliskuuta 2023 julkaistussa raportissa, jossa todetaan, että ääriliikehdinnän ja terrorismin määritelmät ovat epämääräisiä ja liian laajoja, mikä johtaa mielivaltaisiin pidätyksiin ja uskonnon- ja vakaumuksenvapautta koskevan oikeuden perusteettomaan rajoittamiseen; suosittelee, että asiaa koskevat säännökset laaditaan suppeiksi ja täsmällisiksi; tuomitsee uskonnollisen vainon ja kehottaa vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta Bobirjon Tukhtamurodovin, Oybek Khamidovin, Khasan Abdirakhimovin ja Alimardon Sultonovin; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia suojelemaan kristityiksi kääntyneitä henkilöitä, jotka ovat vaarassa joutua perheidensä ja yhteisönsä suorittaman fyysisen hyökkäyksen, sieppauksen ja pakkoavioliiton kohteiksi;
39. kehottaa Uzbekistanin viranomaisia ryhtymään toimiin perusteettomien pidätysten uhrien maineen palauttamiseksi ja heidän kärsimänsä haitan korjaamiseksi muun muassa kumoamalla heidän tuomionsa, tunnustamalla heille aiheutuneen haitan ja antamalla siitä heille korvauksia sekä tarjoamalla apua, kuten lääketieteellistä ja psykologista hoitoa;
40. panee merkille, että vaikka maassa on hyväksytty aiempia lakeja, muun muassa vuonna 2019 annettu laki naisten suojelemisesta häirinnältä ja väkivallalta, naisiin kohdistuva sukupuolittunut väkivalta on edelleen laajalle levinnyttä; panee tyytyväisenä merkille Uzbekistanin senaatin 6. huhtikuuta 2023 hyväksymän ja presidentti Mirziyoyevin 11. huhtikuuta 2023 allekirjoittaman sukupuolittunutta väkivaltaa koskevan lain, joka kattaa myös perheväkivallan ja alaikäisten seksuaalisen hyväksikäytön, ja pitää sitä merkittävänä askeleena kohti perheväkivallan täydellistä kriminalisointia kansainvälisten normien mukaisesti; antaa tähän liittyen tunnustusta Uzbekistanin naisten oikeuksia puolustaville aktivisteille, jotka ovat vuosien ajan ajaneet tätä asiaa; kehottaa Uzbekistanin kaikkien alueiden viranomaisia panemaan tehokkaasti täytäntöön kaikki sukupuolittunutta väkivaltaa koskevat lait ja valvomaan niiden noudattamista;
41. kehottaa viranomaisia jatkamaan toimenpiteiden toteuttamista sen varmistamiseksi, että Uzbekistan noudattaa kaikilta osin kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, kuten YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean Uzbekistanin kuudetta määräaikaisraporttia koskevissa loppupäätelmissä todetaan; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia jatkamaan työskentelyä paikallisten ja kansainvälisten kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ja kumppaneiden kanssa näiden kysymysten käsittelemiseksi; odottaa Uzbekistanin viranomaisten edistävän sukupuolten tasa-arvoa koulutuslalla, työpaikoilla ja koko julkishallinnossa;
42. korostaa, että naisten aktiivista osallistumista julkiseen ja poliittiseen elämään, erityisesti ylemmän johdon ja päätöksenteon tasolla, olisi helpotettava kattavilla oikeudellisilla, institutionaalisilla ja koulutukseen liittyvillä aloitteilla ja että poliittisia

puolueita olisi kannustettava helpottamaan naisten etenemistä politiikassa, lisäämään naisten näkyvyyttä vaalikampanjoiden aikana ja sisällyttämään sukupuolikysymykset vaaliohjelmiin;

43. kannustaa viranomaisia tehostamaan toimia lapsiavioliittojen lopettamiseksi Uzbekistanissa ja kehottaa Uzbekistanin hallitusta tekemään enemmän lopettaakseen tämän käytännön maassa ja suojellakseen tyttöjen ja poikien oikeuksia, myös tyttöjen ja naisten oikeutta koulutukseen; odottaa Uzbekistanin viranomaisten varmistavan yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsyn koulutukseen kaikille Uzbekistanin opiskelijoille heidän taustastaan tai sosioekonomisesta asemastaan riippumatta;
44. tuomitsee mitä jyrkimmin sen, että samaa sukupuolta olevien miesten vapaaehtoisuuteen perustuvat seksuaalisuhteet on edelleen kriminalisoitu, ja on syvästi huolissaan hlbtq-henkilöihin kohdistuvan pelottelun, häirinnän, väkivallan ja leimaamisen yleisyydestä maassa; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia poistamaan samaa sukupuolta olevien seksuaalisuhteiden rangaistavuuden kumoamalla rikoslain 120 pykälän kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaisesti, varmistamaan hlbtq-henkilöiden turvallisuuden, yksityisyyden ja syrjimättömyyden Uzbekistanissa ja hyväksymään kattavan syrjinnän vastaisen lain, johon sisältyy seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti suojeltuina perusteina; kehottaa hallitusta muuttamaan suunnitelmiaan, jotka koskevat elokuussa 2022 ehdotettua uutta asetusta, jossa edellytetään pakollisia lääkärintarkastuksia niin sanotuille vaarallisille ryhmille eli miehille, jotka ovat sukupuolisuhteessa miesten kanssa, seksityöntekijöille ja huumeidenkäyttäjille, HIV:n testaamiseksi;

Alakohtainen yhteistyö

45. suhtautuu myönteisesti Uzbekistanin sitoumukseen vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2030 mennessä ja kannustaa maata Keski-Aasian johtavana sähköntuottajana asettamaan etusijalle kestävätkä energiaratkaisut, jotka hyödyttävät aluetta pitkällä aikavälillä; kehottaa Uzbekistania jatkamaan ja tehostamaan vihreää siirtymää koskevia ohjelmiaan Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaisesti, jonka osapuoli Uzbekistan on;
46. panee merkille Uzbekistanin luonnonvarojen potentiaalin EU:n energialähteiden monipuolistamisessa kestävien kumppanuuksien puitteissa ja tunnustaa samalla EU:n ratkaisevan roolin Uzbekistanin alakohtaisten uudistusten rahoittamisessa, sen energiatehokkuuden parantamisessa ja sen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä; katsoo, että molemmat osapuolet pyrkivät EU:n ja Uzbekistanin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan ja kahdenvälisen neuvottelujen perusteella parantamaan energia- ja ympäristöturvallisuuttaan; pitää tässä yhteydessä valitettavina Uzbekistanin kaasualasta hyötyville Venäjän valtionyhtiöille ja Venäjän politiikan sisäpiiriläisille annettuja etuja ja Venäjän pyrkimyksiä saada poliittisia etuja kaasun toimittamisen kautta;
47. kehottaa komissiota ja EUH:ta lisäämään toimia, joilla edistetään uusiutuvien energialähteiden kehittämistä Uzbekistanissa kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja fossiilisten polttoaineiden puutteesta johtuvien tulevien kriisien ehkäisemiseksi; pitää myönteisinä menestyksekkäitä YK:n kehitysohjelman hankkeita,

joissa Uzbekistanissa on kehitetty energiatehokkaita ja vähähiilisiä asuntoja, jotka ovat kestäneet energiakriisin, ja kehottaa Uzbekistanin viranomaisia edistämään näiden toimien laajentamista ja ulottamaan ne koskemaan myös olemassa olevaa asuntokantaa;

48. kehottaa komissiota saattamaan päätökseen vuoden 2021 lopussa käynnistetyn Euroopan ja Keski-Aasian välisiä kestäviä liikennekäytäviä koskevan tutkimuksen, jonka toteuttaa Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki ja jonka tavoitteena on määrittää kestävimmat liikennekäytävät ja ehdottaa keskeisiä toimia käytävien kehittämiseksi;
49. antaa tunnustusta Erasmus+ -ohjelmalle ja nuorisotoimintasuunnitelmalle EU:n ulkoisessa toiminnassa ja tuo esiin ihmisten välisten yhteyksien merkitystä erityisesti nuorten välillä heidän koulutuksensa aikana sekä kehottaa EU:ta ja Uzbekistania lisäämään ponnisteluja näiden yhteyksien ja vaihtojen laajentamiseksi EU:n ja Uzbekistanin välillä ja tukemaan niiden laajentamista molempien osapuolten hyödyksi;

Kauppasuhteet

50. pitää myönteisenä EU:n ja Uzbekistanin välistä tehostettua kumppanuus- ja yhteistyösopimusta koskevien neuvottelujen onnistunutta päätökseen saattamista ja odottaa, että sopimus edistää Uzbekistanin integroitumista monenväliseen kauppajärjestelmään, vahvistaa markkinatalouden mekanismeja ja lisää ulkomaisten sijoittajien luottamusta maahan; uskoo, että sopimus varmistaa paremman sääntely-ympäristön talouden toimijoille tavaroiden ja palvelujen kaupan, valtion omistamien yritysten, hankintojen sekä immateriaalioikeuksien kaltaisilla aloilla; muistuttaa, että oikeusvaltioperiaate, hyvä hallintotapa, yhteisten arvojen ja demokratian periaatteiden täytäntöönpano sekä perusvapauksien, ihmisoikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien kunnioittaminen ovat keskeinen perusta EU:n ja Uzbekistanin tehostetulle kumppanuus- ja yhteistyösopimukselle, joka muovaa kahdenvälisiä suhteita;
51. antaa tunnustusta Uzbekistanin pyrkimyksille panna täytäntöön Kansainvälisen työjärjestön (ILO) normit, erityisesti lapsi- ja pakkotyön poistamista puuvilla-alalta koskevat normit; korostaa, että tarvitaan jatkuvia asioita koskevia ponnisteluja; kehottaa Uzbekistanin hallitusta jatkamaan työtä oikeudenmukaisten palkkojen varmistamiseksi puuvilla-alan työntekijöille; panee merkille Uzbekistanin uuden työlain hyväksymisen; toteaa, että tässä 30. huhtikuuta 2023 voimaan tulleessa laissa otetaan käyttöön työmarkkinasuhteita ja riitojenratkaisua koskevia innovaatioita; kehottaa Uzbekistanin hallitusta tekemään lapsityövoimaa koskevista tiedoista avoimempia kaikkien sidosryhmien kannalta ja sallimaan pakkotyö-, lapsityö- ja hyväksikäyttökysymysten parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen rekisteröinnin; kehottaa Uzbekistania toteuttamaan laajempia uudistuksia kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja kehittämään tehokkaita instituutioita avoimuuden ja vastuuvellisuuden varmistamiseksi sekä edistyksen vakiinnuttamiseksi puuvilla-alan kaikissa osissa;
52. tunnustaa Keski-Aasian kasvavan strategisen merkityksen ja Uzbekistanin keskeisen roolin alueellisessa yhteistyössä ja yhteyksissä, erityisesti osana Global Gateway -aloitetta; katsoo, että komission avoimen strategisen riippumattomuuden politiikan mukaisesti toimitusketjun häiriönsietokykyä vahvistetaan perustamalla luotettavien

sidosryhmien verkosto, joka perustuu kestäväan ja molempia osapuolia hyödyttävään taloudelliseen toimintaan sekä säännölliseen diplomaattiseen vuorovaikutukseen;

53. korostaa, että EU:n ja Uzbekistanin olisi käytettävä taloudellista ja kaupallista yhteistyötään Uzbekistanin teollisuudenalojen aktiiviseen monipuolistamiseen, jotta voidaan tukea nopeutettua siirtymistä uusiutuvaan energiaan ja lisätä ponnisteluja energiatehokkuuden takaamiseksi Pariisin sopimuksen mukaisesti sekä integroida Keski-Aasian energiamarkkinat tiiviimmin naapurimaiden ja EU:n energiamarkkinoihin luomalla synergioita alueen erilaisten energiapoliittisten strategioiden ja infrastruktuurihankkeiden välille kaupan, ilmaston ja ympäristön välisiä yhteyksiä koskevien sääntöjen ja kriteerien vahvistamista koskevien WTO:n neuvottelujen mukaisesti; muistuttaa, että tämän olisi hyödytettävä kansalaisia siten, että lievennetään energiaköyhyyttä, taataan oikeudenmukainen siirtyminen päästöttömyyteen vuoteen 2050 mennessä ja perustetaan Keski-Aasian ilmastoneutraali alue kyseiseen ajankohtaan mennessä;
54. panee merkille Uzbekistanin kohtaamat haasteet nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa, kun sen hallitus pyrkii monipuolistamaan talous- ja kauppariippuvuuksiaan Venäjältä ja kannustamaan tiiviimpään yhteistyöhön eurooppalaisten kumppaneidensa kanssa;
55. korostaa, että yhteyksien ja yhteistyön alueella pitäisi tukea EU:n ja Keski-Aasian ympäristö- ja vesiyhteistyön foorumin uudelleen käynnistettyjä toimia monitahoisella ja kattavalla tavalla; korostaa tässä yhteydessä sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden periaatteiden merkitystä luonnonvarojen hyödyntämisessä tai jalostuksessa; muistuttaa, että luonnonvaroista saatavien tulojen uudelleensijoittaminen on siksi ratkaisevan tärkeää Uzbekistanin sosioekonomisen kehityksen kannalta ja sen varmistamiseksi, että maa ja sen naapurit voivat selviytyä tulevista maailmanlaajuisista ja alueellisista haasteista niin, että mahdollistetaan YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen 17 kestäväan kehityksen tavoitteen täytäntöönpano; katsoo, että tämä on ratkaisevan tärkeää kestäväan kiertotalouden luomisen edistämiseksi maassa ja koko alueella;
56. korostaa, että Uzbekistanilla on myös ratkaiseva rooli alueellisen turvallisuuden ja taloudellisen vakauden kannalta, erityisesti laittoman maahanmuuton, järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja korruption torjunnassa;
57. tuo esiin potentiaalisia riskejä, jotka liittyvät Uzbekistanin mahdolliseen apuun Venäjälle, sillä se saattaa avustaa Venäjää kiertämään EU:n asettamia kauppapakotteita; kehottaa seuraamaan tilannetta tarkasti;
58. palauttaa mieliin, että Uzbekistanin jäsenyys yleisessä tullietuusjärjestelmässä (GSP+), on tärkeää, sillä se edistää talouskasvua ja tuottaa erittäin myönteisiä tuloksia (vienti EU:hun kasvoi 34 prosenttia vuonna 2021); toteaa, että Uzbekistanin hyväksyminen GSP+ -edunsaajaksi kuvastaa maan hallituksen toteuttamien uudistusten tunnustamista; panee merkille, että Uzbekistanin viime vuosina saavuttamasta edistyksestä huolimatta 27 keskeisen kansainvälisen yleissopimuksen tosiasialliseen täytäntöönpanoon liittyy edelleen erinäisiä huolenaiheita; toteaa jälleen, että yleissopimukset on pantava tosiasiallisesti täytäntöön ja että GSP+ -järjestelmän raportointivelvoitteita on noudatettava; kehottaa komissiota tukemaan ja seuraamaan tiiviisti niiden GSP+ -järjestelmään kuuluvien kaikkien 27 keskeisen kansainvälisen yleissopimuksen

tehokasta täytäntöönpanoa, joissa käsitellään ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia, ympäristömääräyksiä ja hyvän hallintotavan periaatteita; kehottaa tekemään yhteistyötä Uzbekistanin kanssa digitalisaatiota ja hallinnon yksinkertaistamista edistävien tehokkaiden ja luotettavien tullimenettelyjen kehittämiseksi, sillä tämä vaikuttaa myönteisesti kauppavirtojen lisääntymiseen;

59. korostaa, että huolimatta edistymisestä pakkotyön poistamisessa huonot työolot, alhaiset palkat, työntekijöiden oikeuksien täysimääräinen kunnioittaminen ja yhdistymisvapauden tunnustaminen, mukaan lukien oikeus perustaa riippumattomia ammattiyhdistyksiä, ovat edelleen merkittäviä ongelmia Uzbekistanissa;
60. huomauttaa, että Uzbekistanilla voi olla merkittävä rooli alueellisten ja maailmanlaajuisen toimitusketjujen monipuolistamisessa siten, että se toimittaa mineraaleja ja metalleja kotimaisen, alueellisen ja kansainvälisen teollisuuden hyödyksi, EU:n teollisuus mukaan lukien, varmistaa kumppanuuden ja keskinäisen teknologisen yhteistyön olevan viitearvoja ja tukevan vihreää siirtymää;
61. korostaa, että koska Uzbekistanilla ei ole suoraa pääsyä merisatamiin, infrastruktuurin ja logistiikkakäytävien, erityisesti Kaspianmeren alueen kansainvälisen kuljetusreitien, kehittäminen on keskeisen tärkeää kaupankäynnille ja maan yhdistämiselle mahdollisten kauppakumppaneiden markkinoihin; toteaa, että Euroopan ja Keski-Aasian väliset tehokkaat ja kestävät yhteydet ja verkot lento-, meri- ja maaliikenteen kattavien ensisijaisten liikennekäytävien kautta sekä digitaaliset verkot, energiaverkot ja ihmisten väliset verkostot lisäävät kauppavirtoja;
62. pitää myönteisenä ensimmäisen riippumattoman ammattiliiton perustamista Uzbekistaniin puuvilla-alalla; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia edistämään Uzbekistanin ratifioimien ILO:n yleissopimusten mukaisesti riippumattomien ja vaihtoehtoisten ammattiliittojen perustamista kaikille talouden aloille;
63. kehottaa Uzbekistanin viranomaisia ratifioimaan työturvallisuutta ja -terveyttä koskevan ILO:n yleissopimuksen nro 155;
64. kehottaa tekemään yhteistyötä vihreän kehityksen alalla ja antamaan sitä varten EU:n tukea sekä selvittämään edelleen Uzbekistanin mahdollisuuksia kauppa- ja taloussuhteiden rakentamisessa EU:n kanssa;

o

o o

65. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle sekä Uzbekistanin tasavallan presidentille, hallitukselle ja parlamentille.

PERUSTELUT

Uzbekistanilla on keskeinen rooli Keski-Aasiassa, joka on EU:lle strategisesti tärkeä alue turvallisuuden, yhteyksien, energiansaannin monipuolistamisen, konfliktien ratkaisemisen ja monenvälisen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen puolustamisen kannalta. Euroopan parlamentti seuraa tiiviisti Uzbekistanin yhteiskunnallista ja poliittista kehitystä ja esittää mietintönsä, jossa arvioidaan EU:n ja Uzbekistanin suhteiden tilaa ja annetaan suosituksia niiden tulevasta kehityksestä. Mietinnössä tarkastellaan myös alueellisen yhteistyön tarjoamaa potentiaalia, kansainvälisiä suhteita ja maan kohtaamia maailmanlaajuisia haasteita. Ihmisoikeudet, perusvapaudet ja oikeusvaltioperiaate ovat EU:n johtavia periaatteita, ja siksi niitä käsitellään laajasti mietinnössä. Euroopan parlamentti kehottaa myös tehostamaan EU:n ja Uzbekistanin välistä alakohtaista yhteistyötä erityisesti energialähteiden monipuolistamisen, kestävien liikennekäytävien ja ihmisten välisten yhteyksien alalla. Lopuksi on todettava, että kauppaan liittyvät näkökohdat ovat tärkeä osa tätä suhdetta.

25.5.2023

KANSAINVÄLISEN KAUPAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO

ulkoasiainvaliokunnalle

Uzbekistanista
(2022/2195(INI))

Valmistelija: Roman Haider

EHDOTUKSET

Kansainvälisen kaupan valiokunta pyytää asiasta vastaavaa ulkoasiainvaliokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. pitää myönteisenä EU:n ja Uzbekistanin välistä tehostettua kumppanuus- ja yhteistyösopimusta koskevien neuvottelujen onnistunutta päätökseen saattamista ja odottaa, että tämä sopimus edistää Uzbekistanin integroitumista monenväliseen kauppajärjestelmään, vahvistaa markkinatalouden mekanismeja ja lisää ulkomaisten sijoittajien luottamusta maahan; uskoo, että sopimus varmistaa paremman sääntely-ympäristön taloudellisille toimijoille tavaroiden ja palveluiden kaupan, valtion omistamien yritysten, hankintojen sekä immateriaalioikeuksien aloilla; muistuttaa, että oikeusvaltioperiaate, hyvä hallintotapa, yhteisten arvojen ja demokratian periaatteiden täytäntöönpano sekä perusvapauksien, ihmisoikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien kunnioittaminen ovat keskeinen perusta EU:n ja Uzbekistanin tehostetulle kumppanuus- ja yhteistyösopimukselle, joka muovaa kahdenvälisiä suhteita;
2. antaa tunnustusta Uzbekistanin pyrkimyksille panna täytäntöön Kansainvälisen työjärjestön (ILO) normit, erityisesti lapsi- ja pakkotyön poistamista puuvilla-alalta koskevat normit; korostaa, että tarvitaan jatkuvia asioita koskevia ponnisteluja; kehottaa Uzbekistanin hallitusta jatkamaan työtä oikeudenmukaisten palkkojen varmistamiseksi puuvilla-alan työntekijöille; panee merkille Uzbekistanin uuden työlain hyväksymisen, joka tuli voimaan 30. huhtikuuta 2023 ja jossa otetaan käyttöön työmarkkinasuhteita ja riitojenratkaisua koskevia innovaatioita; kehottaa Uzbekistanin hallitusta tekemään lapsityövoimaa koskevista tiedoista avoimempia kaikkien sidosryhmien kannalta ja sallimaan pakkotyö-, lapsityö- ja hyväksikäyttökysymysten parissa työskentelevien kansalaisjärjestöjen rekisteröinnin; kehottaa Uzbekistania toteuttamaan laajempia uudistuksia kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja kehittämään tehokkaita instituutioita avoimuuden ja vastuuvollisuuden takaamiseksi sekä edistyksen vakiinnuttamiseksi puuvilla-alan kaikissa osissa;

3. tunnustaa Keski-Aasian kasvavan strategisen merkityksen ja Uzbekistanin keskeisen roolin alueellisessa yhteistyössä ja yhteyksissä, erityisesti osana Global Gateway -aloitetta; katsoo, että komission avoimen strategisen riippumattomuuden politiikan mukaisesti toimitusketjun häiriönsietokykyä vahvistetaan perustamalla luotettavien sidosryhmien verkosto, joka perustuu kestäväan ja molempia osapuolia hyödyttävään taloudelliseen toimintaan sekä säännölliseen diplomaattiseen vuorovaikutukseen;
4. korostaa, että EU:n ja Uzbekistanin olisi käytettävä taloudellista ja kaupallista yhteistyötään Uzbekistanin teollisuuden aktiiviseen monipuolistamiseen, tuettava nopeutettua siirtymistä uusiutuvaan energiaan ja lisättävä ponnisteluja energiatehokkuuden takaamiseksi Pariisin sopimuksen mukaisesti, Keski-Aasian energiamarkkinoiden integroimiseksi naapurimaiden ja EU:n energiamarkkinoihin luomalla synergioita alueen erilaisten energiapoliittisten strategioiden ja vastaavien infrastruktuurihankkeiden välille kaupan, ilmaston ja ympäristön välisiä yhteyksiä koskevien sääntöjen ja kriteerien vahvistamista koskevien WTO:n neuvottelujen mukaisesti; muistuttaa, että tämän olisi hyödytettävä kansalaisia siten, että lievennetään energiaköyhyyttä, taataan oikeudenmukainen siirtyminen päästöttömyyteen vuoteen 2050 mennessä ja perustetaan Keski-Aasian ilmastoneutraali alue kyseiseen ajankohtaan mennessä;
5. panee merkille Uzbekistanin kohtaamat haasteet nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa, kun sen hallitus pyrkii monipuolistamaan talous- ja kauppariippuvuuksiaan Venäjältä, ja kannustaa tiiviimpään yhteistyöhön eurooppalaisten kumppaneidensa kanssa;
6. korostaa, että yhteenliitettävyydellä ja yhteistyöllä alueella olisi tuettava EU:n ja Keski-Aasian ympäristö- ja vesiyhteistyön foorumin tehokkaampia toimia monitahoisella ja kattavalla tavalla; korostaa tässä yhteydessä sosiaalisen ja ekologisen kestävyysperiaatteiden merkitystä luonnonvarojen hyödyntämisessä tai jalostuksessa; muistuttaa, että luonnonvaroista saatavien tulojen uudelleensijoittaminen on siksi ratkaisevan tärkeää Uzbekistanin sosioekonomisen kehityksen kannalta ja sen varmistamiseksi, että maa ja sen naapurit voivat selviytyä tulevista maailmanlaajuisista ja alueellisista haasteista niin, että mahdollistetaan YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen täytäntöönpano; katsoo, että tämä on ratkaisevan tärkeää kestävä kiertotalouden luomisen edistämiseksi maassa ja koko alueella;
7. korostaa, että Uzbekistanilla on myös tärkeä rooli alueellisen turvallisuuden ja taloudellisen vakauden kannalta, erityisesti laittoman maahanmuuton, järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja korruption torjunnassa;
8. kiinnittää huomiota mahdollisiin riskeihin, jotka liittyvät Uzbekistanin mahdolliseen apuun Venäjälle, sillä se saattaa avustaa Venäjää kiertämään EU:n asettamia kauppapakotteita; kehottaa seuraamaan tilannetta huolellisesti;
9. palauttaa mieliin, että Uzbekistanin jäsenyys yleisessä tullietuusjärjestelmässä (GSP+), on tärkeää, sillä se edistää talouskasvua ja tuottaa erittäin myönteisiä tuloksia (vientä EU:hun kasvoi 34 prosenttia vuonna 2021); toteaa, että Uzbekistanin hyväksyminen GSP+-edunsaajaksi kuvastaa maan hallituksen toteuttamien uudistusten tunnustamista; panee merkille, että Uzbekistanin viime vuosina saavuttamasta edistyksestä huolimatta

27 keskeisen kansainvälisen yleissopimuksen tosiasialliseen täytäntöönpanoon liittyy edelleen useita huolenaiheita; toistaa, että yleissopimukset on pantava tosiasiallisesti täytäntöön ja että GSP+-järjestelmän raportointivelvoitteita on noudatettava; kehottaa komissiota tukemaan ja seuraamaan tiiviisti niiden GSP+-järjestelmään kuuluvien kaikkien 27 keskeisen kansainvälisen yleissopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa, joissa käsitellään ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia, ympäristösäännöksiä ja hyvän hallintotavan periaatteita; kehottaa tekemään yhteistyötä Uzbekistanin kanssa digitalisaatiota ja hallinnon yksinkertaistamista edistävien tehokkaiden ja luotettavien tullimenettelyjen kehittämiseksi, sillä tämä vaikuttaa myönteisesti kauppavirtojen lisääntymiseen;

10. korostaa, että huolimatta edistymisestä pakkotyön poistamisessa, huonot työolot, alhaiset palkat, työntekijöiden oikeuksien täysimääräinen kunnioittaminen ja yhdistymisvapauden tunnustaminen, mukaan lukien oikeus perustaa riippumaton ammattiyhdistys, ovat edelleen merkittäviä ongelmia Uzbekistanissa;
11. huomauttaa, että Uzbekistanilla voi olla merkittävä rooli alueellisten ja maailmanlaajuisten toimitusketjujen monipuolistamisessa siten, että se toimittaa mineraaleja ja metalleja kotimaisen, alueellisen ja kansainvälisen teollisuuden hyödyksi, EU:n teollisuus mukaan lukien, varmistaa kumppanuuden ja keskinäisen teknologisen yhteistyön viitearvoina ja tukee vihreää siirtymää;
12. korostaa, että koska Uzbekistanilla ei ole suoraa pääsyä merisatamiin, liikenneyhteyksien ja logistiikkareittien, erityisesti Kaspianmeren alueen kansainvälisen kuljetusreitien kehittäminen on keskeisen tärkeää kaupankäynnille ja maan yhdistämiselle mahdollisten kauppakumppaneiden markkinoihin; toteaa, että Euroopan ja Keski-Aasian väliset tehokkaat ja kestävät yhteydet ja verkostot ensisijaisten liikennekäytävien kautta, mukaan lukien lento-, meri- ja maaliikenne sekä energiaverkot ja digitaaliset verkot ja ihmisten väliset verkostot, lisäävät kauppavirtoja;
13. pitää myönteisenä ensimmäisen riippumattoman ammattiyhdistyksen perustamista Uzbekistaniin puuvilla-alalla; kehottaa Uzbekistanin viranomaisia Uzbekistanin ratifioiman ILO:n yleissopimuksen mukaisesti edistämään riippumattomien ja vaihtoehtoisten ammattiliittojen perustamista kaikille talouden aloille;
14. kehottaa Uzbekistanin viranomaisia ratifioimaan työturvallisuutta ja -terveyttä koskevan ILO:n yleissopimuksen nro 155;
15. kehottaa tekemään yhteistyötä ja antamaan EU:n tukea vihreälle kehitykselle sekä selvittämään Uzbekistanin mahdollisuuksia kauppa- ja taloussuhteiden rakentamisessa EU:n kanssa.

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	25.5.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+ : 17 - : 6 0 : 13
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Barry Andrews, Tiziana Beghin, Geert Bourgeois, Saskia Bricmont, Daniel Caspary, Markéta Gregorová, Roman Haider, Christophe Hansen, Heidi Hautala, Danuta Maria Hübner, Danilo Oscar Lancini, Bernd Lange, Margarida Marques, Gabriel Mato, Emmanuel Maurel, Carles Puigdemont i Casamajó, Samira Rafaela, Catharina Rinzema, Inma Rodríguez-Piñero, Katarína Roth Neved'alová, Helmut Scholz, Joachim Schuster, Dominik Tarczyński, Kathleen Van Brempt, Jörgen Warborn, Iuliu Winkler, Jan Zahradil
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	einhard Bütikofer, Enikő Győri, Sandra Kalniete, Seán Kelly, Liudas Mažylis, Pedro Silva Pereira, Witold Jan Waszczykowski[Herbert Bösch, Stephen Hughes]
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Camilla Laureti, Eleni Stavrou

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

17	+
ECR	Geert Bourgeois, Dominik Tarczyński, Jan Zahradil
ID	Roman Haider, Danilo Oscar Lancini
NI	Enikő Győri
PPE	Daniel Caspary, Christophe Hansen, Danuta Maria Hübner, Sandra Kalniete, Seán Kelly, Gabriel Mato, Liudas Mažylis, Jörgen Warborn, Iuliu Winkler
Renew	Barry Andrews, Catharina Rinzema

6	-
NI	Carles Puigdemont i Casamajó
Renew	Samira Rafaela
Verts/ALE	Saskia Bricmont, Reinhard Bütikofer, Markéta Gregorová, Heidi Hautala

13	0
ECR	Witold Jan Waszczykowski
NI	Tiziana Beghin
PPE	Eleni Stavrou
S&D	Bernd Lange, Camilla Laureti, Margarida Marques, Inma Rodríguez-Piñero, Katarína Roth Neved'alová, Joachim Schuster, Pedro Silva Pereira, Kathleen Van Brempt
The Left	Emmanuel Maurel, Helmut Scholz

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
ASIESTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	27.6.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+ : 60 - : 2 0 : 10
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Alexander Alexandrov Yordanov, François Alfonsi, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Fabio Massimo Castaldo, Susanna Ceccardi, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Giorgos Georgiou, Karol Karski, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, Ilhan Kyuchyuk, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Antonio López-Istúriz White, Jaak Madison, Thierry Mariani, Marisa Matias, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Radosław Sikorski, Jordi Solé, Harald Vilimsky, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Ioan-Rareș Bogdan, Marc Botenga, Angel Dzhambazki, Markéta Gregorová, Rasa Juknevičienė, Andrey Kovatchev, Katrin Langensiepen, Karsten Lucke, Alessandra Moretti, María Soraya Rodríguez Ramos, Bert-Jan Ruissen, Christian Sagartz, László Trócsányi, Mick Wallace
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	João Albuquerque, Margrete Auken, Clare Daly, Cyrus Engerer, Helène Fritzon, Irena Joveva, César Luena, Antonio Maria Rinaldi, Marco Zullo

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
ASIASTA VASTAAVASSA VALIOKUNNASSA**

60	+
ECR	Angel Dzhambazki, Anna Fotyga, Karol Karski, Bert-Jan Ruissen
ID	Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi, Antonio Maria Rinaldi
NI	Fabio Massimo Castaldo, Kinga Gál, László Trócsányi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Ioan-Rareș Bogdan, Michael Gahler, Rasa Juknevičienė, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Christian Sagartz, Radosław Sikorski, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko
Renew	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Irena Joveva, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou, Marco Zullo
S&D	João Albuquerque, Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Cyrus Engerer, Heléne Fritzon, Dietmar Köster, Karsten Lucke, César Luena, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos
Verts/ALE	François Alfonsi, Margrete Auken, Markéta Gregorová, Katrin Langensiepen, Mounir Satouri, Jordi Solé, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

2	-
ID	Bernhard Zimniok
NI	Kostas Papadakis

10	0
ECR	Charlie Weimers
ID	Jean-Lin Lacapelle, Jaak Madison, Thierry Mariani, Harald Vilimsky
The Left	Marc Botenga, Clare Daly, Giorgos Georgiou, Marisa Matias, Mick Wallace

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää